

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2019-09-30 Nr. TP- 7

Vilnius

Posėdis įvyko 2019 m. rugsėjo 10 d. 13 val.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) pirmininkė dr. Dalia Urbanavičienė, Tarybos nariai – Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobelenė, Virginijus Jocys, dr. Petras Kalnius, Zita Mackevičienė, dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, dr. Loreta Sungailienė, Juozas Šorys, Rima Vasaitienė, dr. Daiva Vyčiniienė, dr. Rūta Žarskienė.

Svečiai: Elona Bagdanavičienė (Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos specialistė etninei kultūrai), Arvydas Ščiukaitis (Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriaus metodininkas), Alma Mirinienė (Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriaus metodininkė), Rūta Čėsniienė (Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjungos pirmininkė).

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Lietuvos etnografinio regiono herbo naudojimo tvarkos ir Lietuvos etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarkos patvirtinimo;
2. Dėl Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto;
3. Dėl siūlymų Tautodailės metų programos projektui;
4. Dėl Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados sąlygų tobulinimo ir seminaro ruošiantis Olimpiadai surengimo;
5. Dėl EKG regioninių tarybų bendro posėdžio surengimo;
6. Kiti klausimai.

D. Urbanavičienė pristatė numatytą posėdžio darbotvarkę. Jai pritarta bendru sutarimu.

1. SVARSTYTA. Lietuvos etnografinio regiono herbo ir Lietuvos etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarkos patvirtinimas.

D. Urbanavičienė priminė, kad Seimo nutarimu Taryba yra įpareigota iki rugsėjo 30 d. parengti Lietuvos etnografinių regionų herbų ir vėliavų naudojimo tvarką. Informavo, kad kol kas keturi Lietuvos regionai (Aukštaitija, Dzūkija (Dainava), Suvalkija (Sūduva) ir Žemaitija) turi Lietuvos heraldikos komisijoje (toliau – LHK) suderintus herbus ir vėliavas, tačiau nė vienas iš jų nėra patvirtinti Prezidento. Mažoji Lietuva neturi su LHK suderintų herbo ir vėliavos. Ji pristatė pirminius Lietuvos etnografinio regiono herbo naudojimo tvarkos (toliau – Herbo tvarkos) ir Lietuvos etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarkos (toliau – Vėliavos tvarkos) projektus, kuriuos parengė Tarybos darbo grupė.

V. Jocys pastebėjo, kad yra įvairių organizacijų, kurios savo logotipuose naudoja regionų herbus, neatitinkančius Tvarkoje aptariamų etalonų. Jis iškėlė klausimą, kaip turės elgtis šios organizacijos, jeigu Tvarkoje įtvirtinama nuostata neatitikimą etalonams drausti.

D. Urbanavičienės teigimu, nuostata, jog herbai turi atitikti nustatytus etalonus yra įtvirtinta aukštesnio lygio dokumente – LR valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatyme. Ji pažadėjo klausimą išsiaiškinti LR Teisės departamente ir LHK.

D. Urbanavičienė taip pat pastebėjo, kad Herbo tvarka dar turės būti papildyta herbų adaptacijomis, taip pat reikės sukurti herbų vektorinius failus. Du regionai (Aukštaitija ir Suvalkija (Sūduva)) turi LHK suderintus etnografinio regiono antspaudus, Herbo tvarkoje galėtų atsirasti sąvoka „etnografinio regiono herbinis antspaudas“ ir jo naudojimo sąlygos. Ji paklausė, ar Tvarkoje reikia nurodyti, kas inicijavo etnografinių regionų herbų kūrimą.

V. Jocys, O. Drobėlienė ir kiti sako, kad reikia.

D. Urbanavičienė teigia, kad kituose herbų ir vėliavų naudojimo tvarkos aprašuose (pvz., savivaldybių, miestų, seniūnijų) elgiama įvairiai dėl herbe esančių simbolių aiškinimo: vienuose aprašuose herbo simboliai aiškinami, kituose – ne. Ji išklė klausimą, ar reikalingi simbolių aiškinimai šioje Tvarkoje.

Išsakyta bendra nuomonė, kad paaiškinimai reikalingi.

V. Jocys pasiūlė įtvirtinti, kad herbo etaloną turėtų turėti ir centrinis etnografinio regiono muziejus.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad bus sunku išrinkti, kuris muziejus regione yra centrinis.

L. Petrošienė paklausė, kodėl abiejose Tvarkos neminimi Mažosios Lietuvos herbas ir vėliava.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad Mažosios Lietuvos herbas yra dar tik kuriamas, jis bus aprašytas Herbo tvarkoje, kai bus suderintas su LHK. Mažosios Lietuvos vėliavos neįtraukti į Vėliavos tvarką pasiūlė darbo grupėje dalyvavusi Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos tarybos pirmininkė V. Griškevičienė, vadovaudamasi mintimi, kad remiantis kitų Lietuvos etnografinių regionų pavyzdžiu prasminga būtų sukurti herbinę Mažosios Lietuvos vėliavą.

J. Šorys išsakė, kad jam nepriimtini yra Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žemaitijos herbų lotyniški užrašai. Jo nuomone, jie atskleidžia nepilnavertiškumo kompleksą.

D. Urbanavičienė pritarė J. Šorio minčiai, tačiau ji suabejojo, ar tarybai reikėtų inicijuoti naujų herbų ar lietuviškų užrašų juose kūrimą.

P. Kalnius pastebėjo, kad tada iškiltų klausimas, kuria tarpe ar patarme rašyti regionų herbų užrašus.

O. Drobėlienė atkreipė dėmesį, kad naujų herbų kūrimas brangiai kainuotų. Esami herbų ir vėliavų variantai yra įsitvirtinę ir plačiai naudojami.

V. Jocys pasiūlė rekomenduoti, kad užrašai lietuvių kalba būtų naudojami dabar kuriamame Mažosios Lietuvos herbe.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad esami herbai kol kas nėra galutinai patvirtinti. Užrašo keitimo į lietuvių kalbą klausimą iš esmės galima pateikti per LHK posėdį.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad herbus kūrė ir derino kompetetingi specialistai, vadovaudamiesi heraldikos kūrimo taisyklėmis. Jos nuomone, jų atlikto darbo nereikėtų kvestionuoti.

P. Kalnius atkreipė dėmesį, kad herbai yra sukurti remiantis heraldika, kuri buvo kuriama tuo metu, kai oficiali raštvedybos kalba buvo lotynų.

R. Žarskienė replikavo, kad atsisakant anuometinių simbolių ir viską moderninant, reikėtų ir „žirgą pakeisti į mersedesą“.

D. Urbanavičienė pasiūlė patvirtinti preliminarinius Herbo ir Vėliavos tvarkų variantus, įpareigojant Tarybos administraciją galutinius variantus suderinti su Tarybos nariais el. paštu.

NUTARTA. Patvirtinti Lietuvos etnografinio regiono herbo naudojimo tvarką ir Lietuvos etnografinio regiono vėliavos naudojimo tvarką, galutinai jas suderinus el. paštu.

2. SVARSTYTA. Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas.

D. Urbanavičienė pasiūlė kreiptis į LR Seimo Kultūros komitetą išsakant pastabas dėl Kultūros ministerijos darbo grupės parengto Kultūros politikos pagrindų įstatymo (KPPĮ) projekto – akcentuojant nepakankamą dėmesį etninei kultūrai, nematerialiajam kultūros paveldui, bendruomenėms, nevyriausybinėms organizacijoms. Taip pat ji pasiūlė LRS Kultūros komitete

iškelti Vietos savivaldos įstatymo keitimo klausimą, pabrėžiant, kad etninės kultūros puoselėjimas turi būti ne savarankiška savivaldybių funkcija, o valstybės deleguojama funkcija. Taip pat pasiūlė LRS Kultūros komitete paliesti etninės kultūros projektų finansavimo per Lietuvos kultūros tarybos klausimą. Ji pastebėjo, kad iki šiol nėra apsvaistytas Tarybos siūlymas finansavimą kultūros projektams skirstyti per atskirų kultūros sričių fondus, vadovaujantis atitinkamos srities atstovų komisijos sprendimais (panašiai kaip, pvz., Estijoje).

P. Kalnius paklausė, koks yra skirtumas, kai savivaldybėse etninės kultūros puoselėjimas yra valstybės deleguojama funkcija ir savarankiška savivaldybės funkcija.

Z. Mackevičienė pastebėjo, kad skirtumas yra didžiulis, nes pirmu atveju skiriamas valstybės finansavimas, kitu atveju – neskiriamas.

R. Žarskienė paklausė, ar būtų siūloma, kad etninės kultūros projektai galėtų būti finansuojami ir etninės kultūros programoje, ir regionų programose.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad pagal LKT finansavimo gaires nėra apribojimo jokiai kitai sričiai, išskyrus etninę kultūrą, kad negalima gauti paramos per srities programą, jei projektai gauna finansavimą regionų programoje. Etninės kultūros atžvilgiu šiuo atveju yra vykdoma diskriminacinė politika. Jos nuomone, sunkiausioje padėtyje šiuo metu yra Vilniaus, Kauno, Klaipėdos mėgėjų menas – jam uždarytos visos durys, nes didmiesčiuose registruotos meno mėgėjų organizacijos negali teikti projektų regionų programoms, kitos programos jį neturi. Etninės kultūros programai vietoje Tarybos prašytų 800 000 eur 2020 metais bus skiriama tik 350 000 eur. Į ją gali teikti projektus tik Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos pareiškėjai, taip pat visa ES ir ES įtakos zonoje esančių valstybių pareiškėjai.

J. Rudzinskas pastebėjo, kad užsienio lietuvių programoje nėra įvardyta, jog pinigai bus skirti lietuvių projektams. Įvardyta - ES įtakos zonoje registruotiems juridiniams asmenims.

D. Urbanavičienė pristatė lentelę, nurodančią, kad skaičiai, apie kuriuos kalbama, yra gauti analizuojant LKT paskelbtus duomenis. Ji pateikė konkrečius jų šaltinius. Jais remiantis, pavyzdžiui, fotografijos sričiai finansavimas per paskutinius 5 metus padidėjo 59 proc., o etninei kultūrai sumažėjo 32 proc.

J. Šorys pastebėjo, kad Kultūros politikos pagrindų įstatyme yra nurodyti kompetencijų centrai, tačiau tarp jų nėra LNKCC.

D. Urbanavičienės teigimu, ši problema yra iškelta Tarybos rašte, adresuotame Kultūros ministerijai.

L. Sungailienė pastebėjo, kad Įstatymo projekte kol kas nėra aiškios kompetencijų centrų apibrėžties.

D. Urbanavičienė pakvietė EKGTT narius dalyvauti Kultūros ministerijos organizuojamame Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto aptarime rugsėjo 13 d. J. Rudzinskas pažadėjo dalyvauti. R. Urbanavičienė pasiūlė J. Rudzinską deleguoti EKGTT vardu.

NUTARTA:

1. Kreiptis į Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetą šiais klausimais: 1) Dėl Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto tobulinimo; 2) Dėl Vietos savivaldos įstatymo keitimo; 3) Dėl mažėjančio finansavimo etninei kultūrai per Lietuvos kultūros tarybą.

2. Deleguoti J. Rudzinską EKGTT vardu dalyvauti Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto aptarime rugsėjo 13 d.

3. SVARSTYTA. Siūlymai Tautodailės metų programos (toliau – Programa) projektui.

J. Rudzinskas informavo, kad per KM vykusį darbo grupės posėdį buvo informuota, jog Tautodailės metų projektams skirta 100 000 eur. Jo nuomone, tai yra labai mažai.

L. Sungailienė išreiškė nuomonę, kad šių pinigų užteks tik Tautodailės metų reklamai televizijoje.

D. Urbanavičienė suabejojo, ar tikrai numatyta Tautodailės metų projektams skirti 100 000 eur, nes LKT 2020 m. finansavimo gairėse tai nėra įrašyta.

J. Rudzinskas pasiūlė į Tautodailės metų programą įtraukti tyrimus, kuriuos EKGt galėtų inicijuoti per Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų programą. Tokiu būdu būtų galima atlikti itin reikalingą dabartinės tautodailės būklės analizę, įskaitant įstatymų, reglamentuojančių tautodailininkų veiklą ištyrimą, mokesčių politikos poveikio tautodailei išanalizavimą. Jo nuomone, į šiuos tyrimus turėtų įsijungti ir teisininkai.

V. Jocys pasiūlė, kad tautodailės metų proga EKGt galėtų atkreipti dėmesį į Tautinio paveldo produkto įstatymo vykdymą. Nuo EKGt galėtų būti pastebėjimas, kad Tautinio paveldo produkto įstatymo nuostatos negali būti pamirštos.

D. Urbanavičienė pritarė, kad dabar yra gera proga prisiminti Tautinio paveldo produkto įstatymą. Taip pat ji pastebėjo, kad į Tautodailės metų programos projekto nėra įtraukta Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Ji pasiūlė rugsėjo 12 d. vyksiančiame Programos rengimo darbo grupės posėdyje Kultūros ministerijoje iškelti siūlymą inicijuoti tautodailės ugdymą bendrojo lavinimo mokyklose, profesinio mokymo mokyklose.

L. Sungailienė informavo apie LNKČ vardu Programai pateiktus siūlymus.

V. Jocys iškėlė mintį Programoje numatyti priemones, kurios leistų Pasaulio lietuvių bendruomenėms artimiau susipažinti su lietuvių tautodaile.

NUTARTA:

1. Į Tautodailės metų programą įtraukti priemonę „Dabartinės tautodailės būklės tyrimai“ pagal EKGt vykdomą Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų programą.
2. Programos rengimo darbo grupėje pasiūlyti į Programą įtraukti priemones, nukreiptas į tautodailės pažinimo ugdymo švietimo sistemoje tobulinimą.
4. SVARSTYTA. Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados (toliau - Olimpiada) sąlygų tobulinimas ir seminaro ruošiantis Olimpiadai surengimas.

D. Urbanavičienė pasidžiaugė, kad pirmoji Tarybos iniciatyva surengta Olimpiada buvo sėkminga. Ji pateikė keletą siūlymų dėl šių metų Olimpiados organizavimo. Pasiūlyta pirmojo Olimpiados etapo laiką pratęsti iki gruodžio 20, antrąjį – iki kovo 1 d., trečiąjį – palikti iki gegužės 1 d. Taip pat ji pristatė keletą idėjų: paskutinis Olimpiados renginys galėtų vykti dvi dienas, jį reikėtų organizuoti vis kitame regione derinant prie moksleivių atostogų.

L. Sungailienė pasiūlyti baigiamąjį Olimpiados renginį organizuoti savivaldybėje, kurios moksleiviai praėjusiais metais laimėjo Olimpiadą. E. Bagdanavičienė pastebėjo, kad ne visos savivaldybės tokiu pasiūlymu apsidžiaugtų.

D. Urbanavičienė pasiūlė, kad vieta baigiamajam Olimpiados renginiui gali būti parenkama Tarybos siūlymu, susiderinus su savivaldybėmis ir mokyklomis.

D. Urbanavičienė taip pat priminė, kad daug kas pasigedo galimybės Olimpiadoje dalyvauti penktokams. Šiais metais galėtų būti numatytos tokios dalyvių amžiaus grupės: 5-8 ir 9-12 klasių moksleiviai. Remdamasi Olimpiados organizatorių patirtimi, ji pasiūlė šiais metais tėti kalendorinių švenčių temą testo veikloje.

R. Čėsnienė suabejojo, ar prasminga Olimpiadoje vertinti dalyvių raišką. Ji pasiūlė raišką keisti tiriamuoju darbu. O. Drobėlienė šiai idėjai paprieštaravo. Jos nuomone, ši Olimpiada galėtų būti orientuota į kūrybiškumo ugdymą.

E. Bagdanavičienė palaikė R. Čėsnienės idėją. Jos nuomone, raiškai yra skirta nemažai kitų konkursų: Tramtatulis, Dainų dainelė ir t.t. Olimpiada galėtų būti labiau orientuota į mokslą. Tuo pačiu ji pastebėjo, kad labai sunku išrinkti geriausius, kai jie pristato visiškai skirtingų sričių (muzikavimo, tautodailės ir t.t.) projektus.

D. Vyčnienė pastebėjo, kad galėtų būti tarpinis variantas: kūrybinis darbas gali būti apginamas, apibūdinamas. E. Bagdanavičienė pridūrė, kad rašinys taip pat yra kūryba.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad svarbu nustatyti rašinio-tiriamąjo darbo kriterijus, kurių svarbiausias turėtų būti – rėmimasis autentiška etnografinio lauko tyrimo medžiaga.

D. Urbanavičienė patikslino, kad vertinamas būtų tiriamosios veiklos pristatymas.

L. Sungailienė iškėlė mintį, kad galima būtų vertinti etnokultūrinę saviraišką – patirtį „būti etninėje kultūroje“. Ši Olimpiados užduotis galėtų vadintis „Etninė kultūra ir aš“.

D. Urbanavičienė pasiūlė šį klausimą aptarti EKG T Švietimo ir mokslo grupėje. Ji paprašė pasiūlymų, kas galėtų skaityti pranešimus kalendorinių švenčių tema seminare, skirtame pasiruošimui Olimpiadai.

Pasiūlyti šie etnologai: dr. A. Vaitkevičius, dr. N. Marcinkevičienė, G. Kadžytė, dr. D. Senaitytė, dr. L. Anglickienė, dr. L. Petrošienė, dr. A. Žičkienė.

D. Urbanavičienė informavo, kad yra galimybė pasirengimo Olimpiadai seminarą organizuoti spalio 11 d. Kauno tautinės kultūros centre.

NUTARTA:

1. Pasirengimo Olimpiadai seminarą organizuoti spalio 11 d. Kauno tautinės kultūros centre.
2. Olimpiados sąlygas aptarti EKG T Švietimo ir mokslo grupėje.
5. SVARSTYTA. EKG T regioninių tarybų bendras posėdis.

D. Urbanavičienė informavo, kad bendras EKG T regioninių tarybų posėdis gali būti rengiamas spalio 2 d. Kėdainiuose. Ji pristatė preliminarį posėdžio darbotvarkę. Joje numatomi šie klausimai: 1. Dėl pasirengimo Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai (30 min.); 2. Dėl etnokultūrinės kaimo turizmo sodybos konkurso organizavimo (20 min.); 3. Dėl etninės kultūros projektų finansavimo iš Kultūros rėmimo fondo lėšų per Lietuvos kultūros tarybą (30 min.); 4. Dėl etninės kultūros integravimo į Lietuvos Respublikos kultūros pagrindų įstatymo projektą ir kitų strateginių teisės aktų projektus (30 min.). 5. Kiti klausimai.

Z. Mackevičienė pasiūlė pakviesti į posėdį vietinės valdžios atstovus.

NUTARTA: Pritarti preliminariai bendro regioninių tarybų posėdžio darbotvarkei.

6. SVARSTYTA. LRT radijo laidos „Ryto rasa krito“ likimas.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad LRT nuspręsta atsisakyti etnokultūrinės radijo laidos „Ryto rasa krito“. Ji iškėlė siūlymą susitikti su LRT vadovybe ir aptarti šios laidos likimo klausimą. Jos pastebėjimu, iš etnokultūrinių laidų LRT radijuje yra likusi vienintelė G. Kadžytės laida.

J. Šrys pasiūlė susitikti su LRT taryba prieš sezono pradžią, pavasarį, ir aptarti visą LRT tinklėlį. L. Sungailienė pastebėjo, kad galima susitikti jau dabar, kad būtų galima siūlyti kažką konkrečiau pavasarį.

D. Urbanavičienė iškėlė mintį siūlyti atkurti tarmiškas laidas.

L. Sungailienė informavo, kad LRT dabar laikosi nuostatos integruoti daugiau etninės kultūros į visas laidas. J. Šorys pastebėjo, kad integravimas dažnai vyksta paviršutiniškai arba pajuokiant etninę kultūrą.

NUTARTA. Susitikti su LRT vadovybe ir aptarti radijo laidos „Ryto rasa krito“ likimo bei dėmesio etninei kultūrai LRT tinklelyje klausimus.

7. SVARSTYTA. Vietovardžių išsaugojimo temai skirta konferencija.

V. Jocy informavo, kad rugsėjo 26 d. Varniuose Žemaitijos etninės kultūros globos taryba rengia konferenciją, skirtą Žemaitijos metams ir Vietovardžių metams. Renginyje bus pristatyta F. Kavoliūtės knyga „Žemė prašo nepamiršti vardų“. Bus atidengtas paminklas Česlovui Kudabai

Norberto Vėliaus kelyje. Jis informavo, kad bus autobusas iš Vilniaus, pakvietė dalyvauti.

D. Urbanavičienė pasiūlė F. Kavoliūtės knygą pristatyti ir LR Seime.

NUTARTA. Inicijuoti F. Kavoliūtės knygos „Žemė prašo nepamiršti vardų“ pristatymą LR Seime.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė